На основу чл. 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ ДЕТАЉНИХ ПРАВИЛА У ПОГЛЕДУ ПРИЗНАВАЊА ПОТВРДА ПИЛОТА ИЗДАТИХ У ТРЕЋИМ ЗЕМЉАМА

ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Подручје примјене)

(1) Овим правилником се утврђују детаљна правила о условима за прихватање дозвола пилота и припадајућих овлашћења, привилегија или потврда, те припадајућих љекарских увјерења издатих у складу са законима трећих земаља.

(2) Овим правилником се преузимају одредбе Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) 2020/723 од 4. марта 2020. године о утврђивању детаљних правила у погледу признавања потврда пилота издатих у трећим земљама и о измјени уредбе (ЕУ) бр. 1178/2011.

(3) Навођење одредби уредбе из става (2) овог члана врши се искључиво у сврху праћења и информисања о преузимању правне стечевине Европске уније у законодавство Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Дефиниције)

(1) За потребе овог правилника примјењују се дефиниције из прописа о утврђивању техничких захтјева и управних поступака у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству, прописа којим се утврђују детаљна правила за управљање балонима и издавање дозвола члановима летачке посаде за балоне и прописа којим се утврђују детаљна правила за операције једрилица и издавање дозвола члановима летачке посаде за једрилице.

(2) Осим тога, за потребе овог правилника "**летови произвођача ваздухоплова**" (*manufacturer flights*) означавају летове дефинисане прописом о утврђивању техничких захтјева и управних поступака у вези са летачким операцијама.

Члан 3.

(Прихватање дозвола из трећих земаља)

Не доводећи у питање радне аранжмане које су закључиле EASA и BHDCA, BHDCA може:

а) у складу са Дијелом 2 овог правилника прихватати дозволе пилота и припадајућа овлашћења, привилегије или потврде, те припадајућа љекарска увјерења издата у складу са законима трећих земаља;

б) према потреби, издавати еквивалентне дозволе подносиоцима захтјева који већ имају еквивалентну дозволу, овлашћење, привилегију или потврду издате у трећој земљи у складу са Прилогом 1. Конвенције о међународном цивилном ваздухопловству, потписане 7. децембра 1944. године у Чикагу (Чикашка конвенција), под условом да ти подносиоци захтјева испуњавају захтјеве из Дијела 3 овог правилника и узимајући у обзир признавања на основу препоруке одобрене организације за оспособљавање или пријављене организације за оспособљавање;

ц) потпуно признати испуњене захтјеве за похађање курса оспособљавања прије полагања испита из теоријског знања и испита практичне оспособљености носиоцима дозволе саобраћајног пилота (ATPL) коју су издале треће земље или је она издата у њихово име, у складу са Прилогом 1. Чикашке конвенције, под условом да су ти носиоци испунили захтјеве у погледу искуства за издавање ATPL за релевантну категорију ваздухоплова, како је утврђено у Поддијелу F Анекса I прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству и под условом да дозвола из треће земље садржава важеће овлашћење за тип ваздухоплова који ће се користити на испиту практичне оспособљености за стицање ATPL;

д) издавати овлашћења за тип авиона или хеликоптера носиоцима дозвола издатих у складу са прописом којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству које испуњавају захтјеве треће земље за издавање таквих овлашћења, та ће овлашћења бити ограничена на ваздухоплове регистроване у тој трећој земљи, али то се ограничење може уклонити кад пилот испуни захтјеве из члана 11. овог правилника.

ДИО ДРУГИ - ВАЛИДАЦИЈА ДОЗВОЛА

Члан 4.

(Опште одредбе за валидацију дозвола)

(1) BHDCA може валидирати дозволу пилота коју је издала трећа земља у складу са захтјевима Прилога 1. Чикашке конвенције.

(2) За потребе одредби утврђених у овом правилнику, BHDCA је надлежна за:

а) пилоте са боравиштем на подручју Босне и Херцеговине;

б) пилоте који немају боравиште на подручју Босне и Херцеговине, али оператор за којег раде или намјеравају радити има главно мјесто пословања у Босни и Херцеговини или ако је ваздухоплов којим управљају или планирају управљати регистрован у Босни и Херцеговини.

(3) Валидирана дозвола има рок важења, који није дужи од године дана, а привилегије се могу искоришћавати само за вријеме важења дозволе. BHDCA може продужити важење валидиране дозволе само једном и то највише за годину дана ако је током периода важења пилот поднио захтјев за издавање дозволе у складу са Анексом I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству или похађа оспособљавање за издавање такве дозволе. У том случају продужење обухвата период потребан за издавање дозволе у складу са Анексом I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству.

(4) Дозволе које су издате у складу са стандардима утврђеним прописом којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству (Дио-FCL), од стране држава потписница ECAA споразума, могу бити валидиране неограничен број пута. Сваки захјев који се подноси BHDCA процјењује на основу потреба тржишта за летачким особљем у Босни и Херцеговини. Дозволе које су предмет валидације по основу радног аранжмана између EASA и BHDCA, валидирају се без спровођења додатних захтјева прописаних овим правилником.

(5) Носиоци дозволе коју је валидирала BHDCA искоришћавају привилегије у складу са Анексом I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству.

Члан 5.

(Дозволе пилота за комерцијални ваздушни превоз и остале комерцијалне активности)

У сврху валидације дозвола пилота за комерцијални ваздушни превоз и остале комерцијалне активности носиоци морају испунити сљедеће захтјеве, према потреби зависно од тражених привилегија:

а) испунити, у облику испита практичне оспособљености, захтјеве за продужење важења овлашћења типа или класе у складу са Анексом I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у

цивилном ваздухопловству, примјењиве на привилегије постојеће дозволе;

б) показати знање о релевантним дијеловима оперативних захтјева и Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

ц) показати познавање језика у складу са FCL.055 Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

д) посједовати важеће љекарско увјерење категорије 1, издато у складу са Анексом IV (Дио-MED) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

е) у случају авиона, осим захтјева из тач. а) до д) испунити и захтјеве у погледу искуства из табеле 1. у Анексу I овог правилника;

ф) у случају хеликоптера, осим захтјева из тач. а) до д) испунити и захтјеве у погледу искуства из табеле 2. у Анексу I овог правилника.

Члан 6.

(Дозволе пилота за некомерцијалне активности са овлашћењем за инструментално летење)

У сврху валидације дозвола приватног пилота са овлашћењем за инструментално летење или дозвола пилота за комерцијални ваздушни превоз (CPL) и дозвола саобраћајног пилота (ATPL) са овлашћењем за инструментално летење ако пилот намјерава користити само привилегије приватног пилота, носиоци морају испунити све сљедеће захтјеве:

а) положити испит практичне оспособљености за овлашћење за инструментално летење и за овлашћења за тип или класу релевантна за привилегије дозволе коју посједују, у складу са Додатком 7. и 9. Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

б) показати знање из предмета Ваздухопловно право, Ваздухопловне метеоролошке ознаке, Планирање и извођење лета (IR) и Људске способности;

ц) показати познавање језика у складу са FCL.055 Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

д) посједовати барем љекарско увјерење категорије 2 издато у складу са Прилогом 1. Чикашке конвенције;

е) имати искуство од минимално 100 сати инструменталног налета као вођа ваздухоплова (PIC) на релевантној категорији ваздухоплова.

Члан 7.

(Дозволе пилота за некомерцијалне активности без овлашћења за инструментално летење)

У сврху валидације дозвола приватног пилота (PPL) или дозвола CPL и ATPL без овлашћења за инструментално летење ако пилот намјерава користити само привилегије приватног пилота, носиоци морају испунити све сљедеће захтјеве:

а) показати знање из предмета Ваздухопловно право и Људске способности;

б) положити испит практичне оспособљености за дозволу приватног пилота (PPL) како је утврђено у FCL.235 Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

ц) испунити релевантне захтјеве Поддијела H Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству за издавање овлашћења типа или категорије у зависности од привилегија постојеће дозволе;

д) посједовати барем љекарско увјерење категорије 2 издато у складу са Прилогом 1. Чикашке конвенције;

е) показати познавање језика у складу са FCL.055 Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

ф) имати искуство од минимално 100 сати као пилот на релевантној категорији ваздухоплова.

Члан 8.

(Валидација дозвола пилота за специфичне задатке ограниченог трајања)

(1) Независно од одредби претходних чланова, у случају летова произвођача ваздухоплова BHDCA може прихватити дозволу издату у трећој земљи у складу са Прилогом 1. Чикашке конвенције на максималан рок од 12 мјесеци за специфичне задатке ограниченог трајања, као што су летови оспособљавања ради иницијалног почетка употребе, демонстрациони, празни или тестни летови, под условом да подносилац захтјева испуњава сљедеће захтјеве:

а) посједује одговарајућу дозволу и љекарско увјерење, те припадајућа овлашћења или квалификације издате у складу са Прилогом 1. Чикашке конвенције;

б) послодавац му је, директно или индиректно, произвођач авиона или ваздушни оператор.

У том случају BHDCA ограничава привилегије носиоца на извођење летачког оспособљавања и тестирања за иницијално стицање овлашћења за тип, надзирање иницијалног линијског летења пилота оператора, доставне или празне летове, иницијално летење на линији, летачке демонстрације или тестне летове, у зависности од задатака предвиђених овим ставом.

(2) Одступајући од чл. 4. до 7. овог правилника, BHDCA може за такмичарске летове или ваздухопловне приредбе ограниченог трајања валидирати дозволу коју је издала трећа земља и носиоцу омогућити искоришћавање привилегија дозволе PPL, како је наведено у Анексу I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству, дозволе за пилота балона (BPL), како је наведено у Анексу III (Дио-BFCL) прописа којим се утврђују детаљна правила за управљање балонима и издавање дозвола члановима летачке посаде за балоне или дозволе за пилота једрилице (SPL), како је наведено у Анексу III (Дио-SFCL) прописа којим се утврђују детаљна правила за операције једрилица и издавање дозвола члановима летачке посаде за једрилице под условом да су испуњени сви сљедећи захтјеви:

а) прије догађања, организатор такмичења или ваздухопловне приредбе BHDCA предочава одговарајуће доказе о начину на који ће обезбиједити да је пилот упознат с релевантним безбједносним информацијама, те управљати ризиком повезаним с летовима;

б) подносилац захтјева посједује одговарајућу дозволу и љекарско увјерење, те припадајућа овлашћења или квалификације издате у складу са Прилогом 1. Чикашке конвенције.

(3) Одступајући од чл. 4. до 7. овог правилника, BHDCA може валидирати дозволу која је еквивалентна једној од дозвола из става (2) овог члана и издата у трећој земљи у складу са захтјевима Прилога 1. Чикашке конвенције на максималан рок важења од 28 календарских дана за специфичне некомерцијалне задатке, под условом да подносилац захтјева испуњава све сљедеће захтјеве:

а) посједује одговарајућу дозволу и љекарско увјерење, те припадајућа овлашћења или квалификације издате у складу с Прилогом 1. Чикашке конвенције;

б) извео је најмање један аклиматизациони лет с квалификованим инструктором прије извођења посебних задатака ограниченог трајања.

Члан 9.

(Подношење захтјева за валидацију и потврда о валидацији)

(1) Након спроведеног поступка валидације, BHDCA ће издати потврду о валидацији стране дозволе.

(2) Захтјев за валидацију стране дозволе пилота или кабинског особља за потребе комерцијалног и некомерцијалног оператора подноси се на прописаном обрасцу путем оператора који ангажује носиоца дозволе.

(3) Захтјев за валидацију стране дозволе пилота за личне потребе подноси се на прописаном обрасцу од стране пилота.

(4) Садржај потврде о валидацији прописан је Анексом II овог правилника.

ДИО ТРЕЋИ - ЗАМЈЕНА ДОЗВОЛА

Члан 10.

(Услови за замјену дозвола)

(1) BHDCA може замијенити дозволу за релевантну категорију ваздухоплова у дозволу PPL у складу са Анексом I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству са овлашћењем за једнопилотну класу или тип ваздухоплова, дозволу BPL у складу са Анексом III (Дио-BFCL) прописа којим се утврђују детаљна правила за управљање балонима и издавање дозвола члановима летачке посаде за балоне или дозволу за пилота једрилице (SPL), како је наведено у Анексу III (Дио-BFCL) прописа којим се утврђују детаљна правила за операције једрилица и издавање дозвола члановима летачке посаде за једрилице ако је изворна дозвола издата у трећој земљи у складу са захтјевима Прилога 1. Чикашке конвенције и дозвола је:

а) еквивалентна дозволама из става (1) овог члана или

б) дозвола CPL или ATPL.

(2) Носилац дозволе која ће се замијенити мора испунити сљедеће минималне захтјеве за релевантну категорију ваздухоплова:

а) положити писани испит из предмета Ваздухопловно право и Људске способности;

б) положити испит практичне оспособљености за дозволе PPL, BPL или SPL, према потреби, у складу са Анексом I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству, Анексом III (Дио-BFCL) прописа којим се утврђују детаљна правила за управљање балонима и издавање дозвола члановима летачке посаде за балоне или Анексом III (Дио-SFCL) прописа којим се утврђују детаљна правила за операције једрилица и издавање дозвола члановима летачке посаде за једрилице;

ц) испунити захтјеве за издавање релевантног овлашћења за класу или тип ваздухоплова у складу са Поддијелом H Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

д) посједовати љекарско увјерење, према потреби и у складу са Анексом IV (Дио-MED) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

е) показати познавање језика у складу са FCL.055 Анекса I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству;

ф) имати искуство од најмање 100 сати као пилот.

ДИО ЧЕТВРТИ - ПРИХВАТАЊЕ ОВЛАШЋЕЊА ЗА КЛАСУ И ТИП ВАЗДУХОПЛОВА

Члан 11.

(Услови за прихватање овлашћења за класу и тип ваздухоплова)

Важеће овлашћење за класу или тип из дозволе коју је издала трећа земља може се унијети у дозволу издату у складу са Анексом I (Дио-FCL) прописа којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству, под условом да подносилац захтјева:

а) испуњава све захтјеве искуства и све предуслове за издавање примјењивог овлашћења за класу или тип у складу са Дијелом-FCL;

б) положи релевантни испит практичне оспособљености за издавање примјењивог овлашћења за тип или класу у складу са Дијелом-FCL;

ц) активно лети;

д) има најмање:

1) за овлашћења за класу авиона 100 сати летачког искуства као пилот на тој класи;

2) за овлашћења за тип авиона 500 сати летачког искуства као пилот на том типу;

3) за једномоторне хеликоптере са максималном сертификованом масом при полијетању до 3 175 kg 100 сати летачког искуства као пилот на том типу;

4) за све остале хеликоптере 350 сати летачког искуства као пилот на том типу.

Члан 12.

(Референтни пропис)

Овај правилник је у вези са прописом којим се утврђују технички захтјеви и управни поступци у вези са летачким особљем у цивилном ваздухопловству као правилник који је замијенио некадашњи Анекс III тог прописа.

Члан 13.

(Ступање на снагу и примјена)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-404-5/22
9. децембра 2022. године
Бања Лука

Генерални директор
Чедомир Шушњар, с. р.

АНЕКС I
Услови за прихватање дозвола које су издале треће земље или су издате у њихово име

Табела 1.

Захтјеви у погледу искуства за авион

Дозвола	Укупни сати налета	Привилегије	
(1)	(2)	(3)	
ATPL(A)	> 1 500 сати као PIC на вишепилотним авионима	Комерцијални ваздушни превоз на вишепилотним авионима као PIC	(a)
ATPL(A) или CPL(A)/IR (*)	> 1 500 сати као PIC или копилот на вишепилотним авионима у складу са оперативним захтјевима	Комерцијални ваздушни превоз на вишепилотним авионима као копилот	(b)
MPL	> 1 500 сати као копилот на вишепилотним авионима у складу са оперативним захтјевима	Комерцијални ваздушни превоз на вишепилотним авионима као копилот	(ba)
CPL(A)/IR	> 1 000 сати као PIC у комерцијалном ваздушном превозу од стицања IR овлашћења	Комерцијални ваздушни превоз на једнопилотним авионима као PIC	(c)
CPL(A)/IR	> 1 000 сати као PIC или копилот на једнопилотним авионима у складу са оперативним захтјевима	Комерцијални ваздушни превоз на једнопилотним авионима као копилот у складу са оперативним захтјевима	(d)
ATPL(A), CPL(A)/IR, CPL(A)	> 700 сати на авионима, укључујући 200 сати у улози за коју се тражи прихватање и 50 сати у тој улози у задњих 12 мјесеци	Летење на авионима у операцијама различитим од оних за комерцијални ваздушни превоз	(e)
CPL(A)	> 1 500 сати као PIC у комерцијалном ваздушном превозу укључујући 500 сати на операцијама у води	Комерцијални ваздушни превоз на једнопилотним авионима као PIC	(f)
(*) Носиоци CPL(A)/IR на вишепилотним авионима доказали су ниво знања за ICAO ATPL(A) прије прихватања.			

Табела 2.

Захтјеви у погледу искуства за хеликоптере

Дозвола	Укупни сати налета	Привилегије	
(1)	(2)	(3)	
ATPL(H) важећи IR	> 1 000 сати као PIC на вишепилотним хеликоптерима	Комерцијални ваздушни превоз на вишепилотним хеликоптерима као PIC у VFR и IFR операцијама	(a)
ATPL(H) без IR привилегија	> 1 000 сати као PIC на вишепилотним хеликоптерима	Комерцијални ваздушни превоз на вишепилотним хеликоптерима као PIC у VFR операцијама	(b)
ATPL(H) важећи IR	> 1 000 сати као пилот на вишепилотним хеликоптерима	Комерцијални ваздушни превоз на вишепилотним хеликоптерима као копилот у VFR и IFR операцијама	(c)
ATPL(H) без IR привилегија	> 1 000 сати као пилот на вишепилотним хеликоптерима	Комерцијални ваздушни превоз на вишепилотним хеликоптерима као копилот у VFR операцијама	(d)
CPL(H)/IR (*)	> 1 000 сати као пилот на вишепилотним хеликоптерима	Комерцијални ваздушни превоз на вишепилотним хеликоптерима као копилот	(e)
CPL(H)/IR	> 1 000 сати као PIC у комерцијалном ваздушном превозу од стицања IR овлашћења	Комерцијални ваздушни превоз на једнопилотним хеликоптерима као PIC	(f)
ATPL(H) са или без IR привилегија, CPL(H)/IR, CPL(H)	> 700 сати на хеликоптерима различитима од оних сертификованих у складу са CS-27/29 или еквивалентним, укључујући 200 сати у улози за коју се тражи прихватање и 50 сати у тој улози у задњих 12 мјесеци	Летење на хеликоптерима у операцијама различитима од оних за комерцијални ваздушни превоз	(g)
(*) Носиоци CPL(H)/IR на вишепилотним хеликоптерима доказали су ниво знања за ICAO ATPL(H) прије прихватања.			

АНЕКС II
Димензија и садржај потврде о валидацији

(1) Димензија потврде о валидацији износи 150x105 mm и има четири стране.

(2) Потврда о валидацији садржи:

a) грб Босне и Херцеговине, текст Босна и Херцеговина, Министарство комуникација и транспорта, Дирекција за цивилно ваздухопловство, Потврду о валидацији и знак BHDCA;

b) опште податке о носиоцу потврде (број валидације и број валидиране дозволе, презиме и име, датум рођења, мјесто рођења, држављанство, адреса и потпис, назив оператора ако је примјењиво, датум првог издавања, датум издавања, потпис и печат);

c) упозорење којим се обавезује носилац дозволе/потврде о обавези ношења документа са фотографијом ради утврђивања идентитета;

d) податке о овлашћењима која су предметом признавања (ознака и ограничење овлашћења);

e) напомену/ограничење;

f) текст "Овај документ је важећи само уз дозволу издату од стране надлежне цивилне ваздухопловне власти чији је број наведен испод броја Потврде о валидацији. Овај документ није радна дозвола".